

Rada
Európskej únie

V Bruseli 3. marca 2022
(OR. en)

6784/22

POLCOM 7
COMER 26
WTO 32

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Komu:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 74 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Preskúmanie rozsahu pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 654/2014 z 15. mája 2014

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 74 final.

Príloha: COM(2022) 74 final

V Bruseli 1. 3. 2022
COM(2022) 74 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Preskúmanie rozsahu pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ)
č. 654/2014 z 15. mája 2014**

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Preskúmanie rozsahu pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 654/2014 z 15. mája 2014

1. ÚVOD

V nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 654/2014 z 15. mája 2014 (ďalej len „nariadenie o presadzovaní“) sa stanovujú pravidlá a postupy na zaistenie účinného a včasného uplatňovania práv Únie podľa medzinárodných obchodných dohôd v záujme ochrany hospodárskych záujmov Únie.¹ V roku 2021 sa rozsah pôsobnosti nariadenia o presadzovaní aktualizoval s cieľom poskytnúť ďalšie možnosti opatrení Únie na riešenie existujúcich problémov a zvýšiť účinnosť a konzistentnosť nariadenia.²

Nariadenie o presadzovaní v súčasnosti umožňuje Únii pozastaviť alebo odvolať koncesie alebo iné záväzky podľa dohody Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a iných medzinárodných obchodných dohôd EÚ v týchto situáciách:

- na presadzovanie práv Únie vyplývajúcich z obchodnej dohody, keď túto dohodu poruší tretia krajina, a to buď v nadväznosti na výsledok obchodného sporu v prospech Únie, alebo ak sú snahy Únie o dosiahnutie záväzného riešenia obchodného sporu neúspešné z dôvodov mimo zodpovednosti Únie, a
- na opätovné vyváženie záväzkov Únie vyplývajúcich z obchodnej dohody a v súlade s ňou, keď tretie krajiny zavedú ochranné opatrenie alebo jednostranne upravia colné koncesie alebo záväzky v oblasti služieb, z ktorých má Únia prospech.

Nariadenie o presadzovaní oprávňuje Komisiu za týchto okolností prijať, upraviť, pozastaviť a zrušiť opatrenia obchodnej politiky. Pred nedávnou zmenou nariadenia o presadzovaní pozostávali opatrenia obchodnej politiky, ktoré bolo možné prostredníctvom vykonávacích aktov prijať, výlučne z opatrení týkajúcich sa obchodu s tovarom a prístupu k verejnemu obstarávaniu. Zmenou z roku 2021 sa tieto možnosti rozšírili tak, aby zahŕňali opatrenia týkajúce sa obchodu so službami a určitých obchodných aspektov práv duševného vlastníctva. Komisia prijíma vykonávacie nariadenia po postupe preskúmania a prípadne po zbere informácií od príslušných zainteresovaných strán.

2. POŽIADAVKA PRESKÚMANIA

V článku 10 nariadenia o presadzovaní sa stanovuje, že Komisia preskúma rozsah pôsobnosti nariadenia, pričom zohľadní najmä opatrenia obchodnej politiky, ktoré môžu byť prijaté, ako aj jeho vykonávanie. Preskúmanie by sa malo zamerať aj na dodatočné opatrenia obchodnej politiky, ktorými sa pozastavujú koncesie alebo iné záväzky v oblasti obchodných aspektov práv duševného vlastníctva.

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 654/2014 z 15. mája 2014 o výkone práv Únie na účely uplatňovania a presadzovania pravidiel medzinárodného obchodu (Ú. v. EÚ L 189, 27.6.2014, s. 50).

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/167 z 10. februára 2021, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 654/2014 o výkone práv Únie na účely uplatňovania a presadzovania pravidiel medzinárodného obchodu (Ú. v. EÚ L 49, 12.2.2021, s. 1).

Preskúmanie sa má vykonať najneskôr do jedného roka po 13. februári 2021 a Komisia má o svojich zisteniach informovať Európsky parlament a Radu.

Predchádzajúce preskúmania nariadenia sa uskutočnili v rokoch 2017 a 2019.³

Obdobie, ktoré je predmetom tohto preskúmania, zahŕňa obdobie po poslednom preskúmaní (2019), konkrétne od decembra 2019 do súčasnosti. Pokiaľ ide o zmenu z roku 2021, obdobie preskúmania trvá od 13. februára 2021 (dátum nadobudnutia účinnosti zmeny) do súčasnosti.

3. PRESKÚMANIE ROZSAHU PÔSOBNOSTI, OPATRENÍ OBCHODNEJ POLITIKY A VYKONÁVANIA NARIADENIA O PRESADZOVANÍ

3.1. Rozsah pôsobnosti nariadenia

V článku 3 nariadenia o presadzovaní sa stanovujú konkrétne situácie, v ktorých sa nariadenie o presadzovaní uplatňuje a na ktoré môže Únia reagovať prostredníctvom opatrení obchodnej politiky. Zmenou z roku 2021 sa doplnil pôvodný rozsah pôsobnosti o ďalšie situácie, ako je uvedené ďalej.

3.1.1. Článok 3 písm. a) a b): v nadväznosti na záväzné rozhodnutie obchodného sporu v prospech Únie

Nariadenie o presadzovaní sa uplatňuje, ak postup urovnávania sporu vo WTO [článok 3 písm. a)] alebo v súvislosti s inými medzinárodnými obchodnými dohodami [článok 3 písm. b)] viedol k záväznému rozhodnutiu obchodného sporu a k vzniku práva na presadzovanie Úniou z dôvodu nevykonania rozhodnutia žalovanou stranou. Nariadenie o presadzovaní je teda uplatniteľné po záväznom vyriešení sporu v prospech Únie.

V skúmanom období sa nariadenie o presadzovaní v takejto situácii použilo raz. V roku 2020 Únia zaviedla opatrenia obchodnej politiky na dovoz určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických ako opatrenie na presadzovanie v súvislosti s rozhodnutím sporu WTO o dotáciách pre výrobcu lietadiel Boeing.⁴ Opatrenia boli zavedené po prijatí správy odvolacieho orgánu v apríli 2019, ktorou sa potvrdilo nedodržanie pravidiel zo strany Spojených štátov amerických v spore WTO a rozhodcovskom konaní WTO o úrovni protiopatrení. V správe Odvolacieho orgánu sa potvrdilo, že dotácie Spojených štátov pre spoločnosť Boeing naďalej značne poškodzujú spoločnosť Airbus.

Na účely zavedenia protiopatrení Komisia podľa nariadenia o presadzovaní vykonala zber informácií týkajúci sa predbežného zoznamu výrobkov zo Spojených štátov, na ktoré by Únia mohla uložiť protiopatrenia.⁵

³ SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Preskúmanie rozsahu pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 654/2014 z 15. mája 2014, [COM/2019/639 final](#), SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Počiatočné preskúmanie rozsahu pôsobnosti nariadenia o presadzovaní, [COM/2017/0373 final](#).

⁴ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1646 zo 7. novembra 2020 o opatreniach obchodnej politiky týkajúcich sa určitých výrobkov zo Spojených štátov amerických v nadväznosti na rozhodnutie obchodného sporu podľa Dohovoru Svetovej obchodnej organizácie o urovnávaní sporov (Ú. v. EÚ L 373, 9.11.2020, s. 1), Spojené štáty – Opatrenia ovplyvňujúce obchod s veľkými civilnými lietadlami – druhý podnet (DS353).

⁵ Spor týkajúci sa Boeingu v rámci WTO: EÚ vydáva predbežný zoznam výrobkov zo Spojených štátov, pre ktoré sa zvažujú protiopatrenia, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_19_2162.

V júli 2021 Únia pozastavila uplatňovanie uložených opatrení na obdobie piatich rokov.⁶ Zámerom pozastavenia je umožniť obom stranám pokračovať v diskusiách o realizácii svojich zámerov týkajúcich sa financovania, prostriedkov na výskum a vývoj, ako aj špecifickej podpory pre veľké civilné lietadlá.⁷

Použitie nariadenia o presadzovaní bolo v tomto prípade významným faktorom pozitívneho vývoja vo veci. Až po uložení opatrení EÚ na dovoz zo Spojených štátov, ktoré už voči Únii mali zavedené ďalekosiahle opatrenia na presadzovanie na základe sporu týkajúceho sa Airbusu v WTO, bolo možné obnoviť dostatočnú rovnováhu a reciprocitu. Tým sa vytvorilo vhodné prostredie pre následnú konštruktívnu spoluprácu a riešenie, ku ktorému sa doteraz dospelo.

Obmedzené využívanie nariadenia z dôvodov uvedených v článku 3 písm. a) a b) počas obdobia preskúmania možno pripísať procesným fázam prebiehajúcich obchodných sporov. Fáza presadzovania je veľmi pokročilá fáza obchodného sporu, do ktorej sa dostane len malý počet vecí, keďže väčšina z nich sa vyrieši oveľa skôr.⁸ Na druhej strane nemožno vylúčiť, že samotná existencia nástroja a s tým spojená možnosť výkonu práv Únie má odstrašujúci účinok na tretie krajiny, ktoré tak majú menší záujem na nezaistení súladu po úspešnom súdnom spore v prospech Únie alebo dokonca na nedodržiavaní svojich záväzkov už v rámci samotnej obchodnej dohody.

3.1.2. Článok 3 písm. aa) a ba): ak je riešenie obchodného sporu zablokované

Tieto dôvody boli zavedené zmenou z roku 2021. Sú podobné dôvodom v bode 3.1.1, keďže súvisia s presadzovaním práv EÚ na základe obchodných sporov, ale konkrétne sa týkajú zablokovania postupu urovnávania sporov.

Nariadenie o presadzovaní bolo pôvodne navrhnuté na základe predpokladu, že existuje plne funkčný postup urovnávania sporov, ktorý vedie ku konečnému a záväznému rozhodnutiu sporu. Avšak v situáciách, keď by protistrana Únie v spore nespolupracovala a bránila by postupu vedúcemu k záväznému a vykonateľnému rozhodnutiu, cieľ nariadenia, ktorým je ochrana záujmov Únie tým, že Únii dáva k dispozícii nástroje potrebné na účinnú a rýchlu reakciu voči nezákonným opatreniam tretích krajín, by nebolo možné dosiahnuť. Na riešenie týchto výziev Komisia navrhla aktualizáciu nariadenia o presadzovaní a nariadenie bolo v roku 2021 zmenené.

⁶ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1123 z 8. júla 2021, ktorým sa pozastavujú opatrenia obchodnej politiky týkajúce sa určitých výrobkov zo Spojených štátov amerických uložené vykonávacím nariadením (EÚ) 2020/1646 v nadväznosti na rozhodnutie obchodného sporu podľa Dohovoru Svetovej obchodnej organizácie o urovnávaní sporov (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021, s. 43).

⁷ [Rozhodné kroky EÚ a USA na urovanie sporu o lietadlách.](#)

⁸ Pozri [prehľad aktívnych prípadov urovnávania sporov EÚ](#) z 10. decembra 2021, ktorý je k dispozícii na webovom sídle Generálneho riaditeľstva pre obchod.

Konkrétne okolnosti uplatňovania sú tieto:

- i) Pokiaľ ide o obchodné spory v rámci WTO, nariadenie o presadzovaní sa uplatňuje po rozoslaní správy poroty WTO, ktorá úplne alebo čiastočne potvrdzuje tvrdenia Únie, ak odvolanie podľa článku 17 Dohovoru WTO o urovnávaní sporov bolo podané, ale nie je možné ho ukončiť, pretože Odvolací orgán nie je funkčný, a ak tretia krajina nesúhlasí s dočasným rozhodcovským odvolacím konaním podľa článku 25 Dohovoru WTO o urovnávaní sporov.

Túto zmenu vyvolala situácia aktuálne nefunkčného Odvolacieho orgánu WTO. Ako je známe, Odvolací orgán WTO v súčasnosti nie je funkčný, pretože Spojené štáty blokujú vymenovanie nových členov Odvolacieho orgánu. Odvolací orgán WTO nemôže pracovať na odvolaniach podaných počnúc 11. decembrom 2019 a nepracuje už ani na odvolaniach podaných pred týmto dátumom, ktoré neboli ukončené do začiatku roka 2020. Preto existuje situácia, ktorá Únii umožňuje prijať opatrenia na presadzovanie v sporoch WTO, ktoré sú zablokované vo fáze odvolania, s výnimkou prípadu, keď je odvolacie preskúmanie dohodnuté podľa článku 25 Dohovoru WTO o urovnávaní sporov.

Zmena poskytuje záruku popri pokračujúcom úsilí Únie o vyriešenie krízy. Únia vypracovala viacstrannú dočasnú dohodu, ktorej cieľom je v čo najväčšej možnej miere reduplikovať odvolací mechanizmus WTO prostredníctvom rozhodcovského konania podľa článku 25 Dohovoru WTO o urovnávaní sporov.⁹ Dohoda predovšetkým zachováva záväzný dvojúrovňový mechanizmus urovnávania sporov WTO. Viacero ďalších členov WTO sa pripojilo k dohode, ktorá zostáva otvorená pre zvyšok členov na dobrovoľnom základe a takisto *ad hoc* na účely konkrétnych sporov.

- ii) Pokiaľ ide o obchodné spory v rámci iných obchodných dohôd EÚ vrátane regionálnych alebo dvojstranných dohôd, nariadenie o presadzovaní sa uplatňuje v prípade, ak rozhodnutie nie je možné, pretože tretia krajina neprijíma kroky potrebné na fungovanie postupu urovnávania sporov vrátane neoprávnených prietahov v konaniach, ktoré predstavujú nespoluprácu v procese.

Takéto riziká zablokovania sa zistili v preskúmaní nariadenia o presadzovaní z roku 2019. Ak by napríklad druhá strana nevymenovala rozhodcu, pričom na nápravu tejto situácie neexistuje žiadny záložný mechanizmus, Únia by nebola schopná dosiahnuť záväzné rozhodnutie, ktoré možno vykonať.

Počas (pomere krátkeho) obdobia preskúmania nenastala v plnom rozsahu takáto situácia, ktorá by viedla k využitiu zmeneného nariadenia o presadzovaní. V niektorých prípadoch sa však uvažovalo o použití zmeneného nástroja a samotná možnosť jeho použitia mohla poskytnúť dotknutej reagujúcej tretej krajine potrebnú motiváciu, aby umožnila záväzné rozhodnutie sporu v rámci WTO.

V prípade prebiehajúcich sporov je teda absencia praxe čiastočne spôsobená tým, že viacstranná dočasná dohoda je dostupná a funkčná a že v iných prípadoch sa strany môžu *ad hoc* dohodnúť na rozhodcovskom konaní o odvolaní. Absencia aktívnej praxe je okrem toho opäť spojená s procesnou fázou prebiehajúcich sporov, keďže spor musí dospieť do určitej fázy, aby sa nariadenie o presadzovaní mohlo potenciálne uplatňovať.

⁹ [Dočasná dohoda o odvolacom konaní v sporoch WTO nadobúda platnosť.](#)

3.1.3. Článok 3 písm. c): vyrovnávacie opatrenia v reakcii na ochranné opatrenie tretej krajiny

Ďalšia situácia, v ktorej sa uplatňuje nariadenie o presadzovaní, sa týka vyrovnávacích opatrení, keď tretia krajina zavedie ochranné opatrenie a Dohoda WTO o ochranných opatreniach (článok 8) alebo pravidlá pre ochranné opatrenia v iných dohodách Únie udeľujú Únii právo na vyrovnávacie opatrenie.

Nariadenie o presadzovaní sa na tento účel použilo celkom dvakrát, z toho raz počas obdobia preskúmania. Prvý prípad sa týka reakcie Únie na dovozný clá na oceľ a hliník uložené Spojenými štátmi v roku 2018.¹⁰ Druhý prípad sa týka podobnej reakcie Únie na súvisiace dovozný clá na druhotné výrobky z ocele a hliníka uložené Spojenými štátmi v roku 2020.¹¹ V oboch prípadoch EÚ zaviedla vyrovnávacie opatrenia vo forme dodatočných dovozných ciel na celý rad výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch. Prijatie vykonávacích aktov, ktorými sa ukladajú vyrovnávacie opatrenia, trvalo procesne približne dva mesiace v prvom prípade a mesiac v druhom prípade v súlade s lehotami Dohody WTO.

Počas obdobia preskúmania sa nariadenie o presadzovaní neskôr uplatnilo aj s cieľom tieto vyrovnávacie opatrenia v dvoch prípadoch v roku 2021 pozastaviť.¹² Pozastavenie poskytlo Únii a Spojeným štátom podmienky potrebné na posun v prebiehajúcej spolupráci, a to aj s cieľom odstrániť príslušné clá.¹³ Vyrovnávacie opatrenia sa v súčasnosti neuplatňujú.

Nariadením o presadzovaní sa zabezpečilo, že Únia bola schopná rýchlo reagovať na ochranné opatrenia Spojených štátov a brániť hospodárske záujmy Únie v dvoch dôležitých prípadoch. Dostupnosť reakcie Únie okrem toho zohrala úlohu v pokračujúcom úsilí o vyriešenie podstaty problému. Pozastavenie aktívnych vyrovnávacích opatrení bolo nápomocné pri úsilí o odstránenie ciel Spojených štátov. Preto možno dospieť k záveru, že nariadenie o presadzovaní sa ukázalo ako kľúčové a predstavovalo pre Úniu významný nástroj, ktorý jej umožnil úspešne reagovať na clá Spojených štátov uložené na oceľ a hliník.

3.1.4. Článok 3 písm. d): zmena koncesíí alebo záväzkov

Posledná situácia, v ktorej je možné použiť nariadenie o presadzovaní, je v prípadoch jednostrannej zmeny koncesíí zo strany člena WTO na základe článku XXVIII Všeobecnej dohody o clách a obchode z roku 1994 (ďalej len „dohoda GATT 1994“) alebo záväzkov na základe článku XXI Všeobecnej dohody o obchode so službami (ďalej

¹⁰ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/724 zo 16. mája 2018 o určitých opatreniach obchodnej politiky týkajúcich sa určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických (Ú. v. EÚ L 122, 17.5.2018, s. 14) a vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/886 z 20. júna 2018 o určitých opatreniach obchodnej politiky týkajúcich sa určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie (EÚ) 2018/724 (Ú. v. EÚ L 158, 21.6.2018, s. 5).

¹¹ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/502 zo 6. apríla 2020 o určitých opatreniach obchodnej politiky týkajúcich sa určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických (Ú. v. EÚ L 109, 7.4.2020, s. 10).

¹² Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/866 z 28. mája 2021, ktorým sa pozastavujú opatrenia obchodnej politiky týkajúce sa určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických uložené vykonávacím nariadením (EÚ) 2018/886 (Ú. v. EÚ L 190, 31.5.2021, s. 94 – 95); vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/2083 z 26. novembra 2021, ktorým sa pozastavujú opatrenia obchodnej politiky týkajúce sa určitých výrobkov s pôvodom v Spojených štátoch amerických uložené vykonávacími nariadeniami (EÚ) 2018/886 a (EÚ) 2020/502 (Ú. v. EÚ L 426, 29.11.2021, s. 41).

¹³ [Spoločné vyhlásenie EÚ – USA z 31. októbra 2021](#), [Vyhlásenie Európskej únie z 31. októbra 2021](#).

len „dohoda GATS“), ak nebolo dohodnuté žiadne kompenzačné vyrovnanie, pokiaľ ide o tovar, a ak sa neuskutočňujú kompenzačné vyrovnania v súlade so zisteniami rozhodcovského konania podľa článku XXI dohody GATS, pokiaľ ide o služby.

Pôvodne sa nariadenie o presadzovaní uplatňovalo iba v situáciách týkajúcich sa článku XXVIII dohody GATT 1994. Zmenou z roku 2021 sa do tohto ustanovenia doplnili situácie týkajúce sa článku XXI dohody GATS. Toto doplnenie je logické a opodstatnené vzhľadom na podobnosť oboch typov situácií.

V období preskúmania sa žiadny takýto prípad nevyskytol. Neobjavili sa ani náznaky, že by konkrétny člen WTO mal v úmysle zmeniť koncesie alebo záväzky bez toho, aby viedol rokovania o kompenzačnom vyrovnaní. Nariadením mohlo mať odstrašujúci účinok, pretože už len jeho existencia preukazuje, že Únia má vôľu a je dobre vybavená na to, aby účinne využívala svoje práva na vyrovnávacie opatrenia podľa uvedených ustanovení.

3.2. Opatrenia obchodnej politiky

V článku 5 nariadenia o presadzovaní sú uvedené potenciálne opatrenia obchodnej politiky, ktoré môže Únia použiť v situáciách uvedených v bode 3.1. Pôvodne sa v zozname uvádzalo:

- a) *článok 5 ods. 1 písm. a): pozastavenie colných koncesii a uloženie nových alebo vyšších cieľ;*
- b) *článok 5 ods. 1 písm. b): zavedenie alebo zvýšenie množstvových obmedzení na dovoz alebo vývoz tovaru, a*
- c) *článok 5 ods. 1 písm. c): pozastavenie koncesii v oblasti verejného obstarávania.*

Zmenou z roku 2021 sa zoznam rozšíril takto:

- a) *článok 5 ods. 1 písm. ba): pozastavenie záväzkov týkajúcich sa obchodu so službami a uloženie obmedzení obchodu so službami; podlieha povinnej prioritizácii/hierarchii krokov. Komisia by musela zvážiť každú kategóriu a dospieť k záveru, že opatrenia nie sú možné, kým prejde k ďalšej kategórii. Prvou kategóriou sú služby, ktoré majú povolenie na úrovni Únie. Druhou kategóriou sú služby, pri ktorých existuje rozsiahla legislatíva Únie. Treťou kategóriou sú služby, pri ktorých zber informácií preukázal najmenší zásah do vnútroštátnych právnych predpisov.*
- b) *článok 5 ods. 1 písm. bb): pozastavenie záväzkov, pokiaľ ide o obchodné aspekty práv duševného vlastníctva, ktoré udelila inštitúcia alebo agentúra Únie a ktoré sú platné v celej Únii, a ukladanie obmedzení ochrany takýchto práv duševného vlastníctva alebo ich komerčného využívania vo vzťahu k držiteľom práv, ktorí sú štátnymi príslušníkmi dotknutej tretej krajiny. Tento rozsah možností do značnej miery zodpovedá prvému hierarchickému kroku uplatniteľnému na služby.*

Dostupnosť opatrení spojených so službami a právami duševného vlastníctva od februára 2021 predstavuje významné zlepšenie nástroja a zvyšuje schopnosť Únie presadzovať svoje práva v rámci obchodných dohôd v mnohých ohľadoch:

- zvyšuje účinnosť nástroja presadzovania, a to aj tým, že má významný odstrašujúci účinok, pokiaľ ide o nezákonné konanie tretích krajín,
- zodpovedá potrebám moderných a vedomostných ekonomík,
- zodpovedá významu služieb a práv duševného vlastníctva v medzinárodnom obchode,
- robí Úniu dôveryhodnou, keď chce rokovať o ochrane držiteľov práv v zahraničí,
- preukazuje, že Únia je odhodlaná v plnom rozsahu uplatňovať práva, ktoré má na základe obchodných dohôd, a to aj zvýšením účinnosti presadzovania záväzkov prostredníctvom krízových odvetných opatrení.

Všetky tri doterajšie prípady uplatnenia nariadenia o presadzovaní, a to aj v rámci obdobia preskúmania, zahŕňali opatrenia obchodnej politiky vo forme dodatočných cieľ na dovoz tovaru do Únie. Opatrenia boli primerané a úmerné škode spôsobenej zodpovedajúcimi opatreniami tretej krajiny (v tomto prípade Spojených štátov). Použitie dovozných cieľ sa ukázalo ako účinný spôsob na dosiahnutie toho, aby hospodárstvo Spojených štátov zaplatilo svoju cenu, a bolo faktorom, ktorý Spojené štáty časom priviedol k zmene opatrení. V dôsledku toho sú v súčasnosti všetky opatrenia podľa nariadenia o presadzovaní pozastavené, keďže opatrenia Spojených štátov sa neuplatňujú tak, ako sa uplatňovali predtým.

Žiadna z ďalších možností podľa článku 5 sa počas obdobia preskúmania nevyužila. Čiastočne je to spôsobené relatívne krátkym časovým obdobím po zmene z roku 2021, ktorou sa dodatočné možnosti zaviedli. Okrem toho, ako už bolo uvedené, používanie dovozných cieľ na tovar je účinné. Počas obdobia preskúmania zároveň nevznikla otázka krízových odvetných opatrení¹⁴, ktorá by mohla viesť k zváženiu protiopatrení nad rámec tovaru, napríklad v oblasti obchodu so službami alebo práv duševného vlastníctva. Vo veci Boeingu sa opatrenia Spojených štátov, ktoré vyvolali protiopatrenia Únie, týkali tovaru podľa Dohody WTO a Únia mohla účinne reagovať opatreniami týkajúcimi sa tovaru. V prípadoch ochranných opatrení v rámci WTO by nebolo dovolené reagovať inými opatreniami ako tými, ktoré sa prijali v súvislosti s tovarom po pozastavení záväzkov podľa Všeobecnej dohody WTO o clách a obchode. Zostávajúce možnosti podľa článku 5 nariadenia o presadzovaní preto stále nie sú odskúšané, ale sú k dispozícii na využitie v budúcnosti.

¹⁴ Článok 22 Dohovoru WTO o urovnávaní sporov.

Ďalšie rozšírenie opatrení v oblasti obchodných aspektov práv duševného vlastníctva

Rozšírenie rozsahu možných opatrení v oblasti obchodných aspektov práv duševného vlastníctva z roku 2021 možno principiálne považovať za významné, je však obmedzené rozsahom. Stanovujú sa ním opatrenia na presadzovanie vo forme obmedzení ochrany alebo komerčného využívania práv duševného vlastníctva, ktoré udeľuje inštitúcia alebo agentúra Únie a ktoré sú platné v celej Únii, vo vzťahu k držiteľom práv, ktorí sú štátnymi príslušníkmi dotknutej tretej krajiny. Tento rozsah vo veľkej miere zodpovedá prvému kroku hierarchie krokov uplatniteľných na opatrenia v obchode so službami. V praxi sa to v súčasnosti môže vzťahovať na zemepisné označenia, ochranné známky EÚ, vzory EÚ a odrody rastlín. Nestanovujú sa ním napríklad opatrenia na presadzovanie vo forme opatrení ovplyvňujúcich patenty a autorské práva.

Súčasnú posúdenie Komisie je, že neexistujú žiadne právne ani technické prekážky pre ďalšie rozšírenie tohto rozsahu a že rozšírenie by bolo vo všeobecnosti prospešné. Zvýšila by sa ním účinnosť a dôveryhodnosť nástroja na presadzovanie, pretože by sa pridali situácie, v ktorých by Únia mohla účinne presadzovať svoje práva, keď tretia krajina poruší ochranu duševného vlastníctva zakotvenú v dohode EÚ, pričom možnosť prijať takéto opatrenie v rámci medzinárodného práva je už stanovená. Ešte viac by to tretiu krajinu motivovalo k zaisteniu súlad v prípade, že tretia krajina poruší dohodnutú ochranu.

Okrem toho sa aj zainteresované strany vo všeobecnosti vyjadrili pozitívne o opatreniach, ktoré presahujú súčasný rozsah pôsobnosti nariadenia o presadzovaní. V kontexte verejnej konzultácie týkajúcej sa návrhu Komisie o nástroji proti nátlaku¹⁵ sa zainteresované strany mali osobitne vyjadriť k ďalším opatreniam v oblasti obchodných aspektov práv duševného vlastníctva. Poukázali na citlivé otázky (obavy z vedľajších škôd pre podniky v EÚ), ale uznali aj potenciálne prínosy (vyššia účinnosť a dôveryhodnosť).

Komisia necháva otvorenú možnosť predložiť legislatívny návrh na aktualizáciu nariadenia o presadzovaní, pokiaľ ide o tento aspekt a prípadne aj iné aspekty, v budúcnosti. V tejto fáze sa legislatívny návrh nepovažuje za vhodný, keďže k poslednej zmene nariadenia došlo len nedávno.

Nedávny návrh nástroja proti nátlaku, ako aj osobitný legislatívny akt, ktorý sa Komisia zaviazala navrhnuť Rade a Európskemu parlamentu, na presadzovanie Dohody o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, môžu byť relevantné pri zvažovaní ďalšieho budúceho rozšírenia nariadenia o presadzovaní.

Komisia sa zároveň domnieva, že je dôležité aj naďalej monitorovať a preskúmať škálu dostupných opatrení a ich užitočnosť. Takéto preskúmanie by malo vychádzať z činnosti EÚ v oblasti urovnávania sporov, z budúcich prípadov uplatnenia nariadenia o presadzovaní, ako aj z ďalšieho vývoja, ktorý môže mať vplyv na účinnosť nariadenia v širšom kontexte.

¹⁵ [Podrobné výsledky verejnej konzultácie, Smerom k nástroju EÚ proti nátlaku.](#)

3.3. Vykonávanie

Nariadenie sa ukázalo ako vhodný a dostatočne flexibilný nástroj z hľadiska procesu. Jeho použitie Úniou umožnilo včasnú a primeranú reakciu. Únia vďaka nemu mohla v rokoch 2018 a 2020 zareagovať v krátkych lehotách, ktoré sú určené pre stanovenie a výkon práv na vyrovnávacie opatrenia v rámci Dohody WTO. Nariadenie takisto umožnilo rýchle a účinné kroky v prípade, keď to bolo odôvodnené naliehavosťou záležitosti, a to pri pozastavení uplatňovaných opatrení obchodnej politiky (dvakrát v roku 2021).

4. ZÁVER

Nariadenie o presadzovaní sa zatiaľ použilo len v niekoľkých prípadoch, a to tak na zavedenie opatrení v reakcii na ochranné opatrenia a na presadzovanie, ako aj na pozastavenie takýchto opatrení. Splnilo svoje ciele chrániť hospodárske záujmy Únie a preukázalo sa ako zásadný a vhodný nástroj na reakciu na opatrenia tretích krajín za konkrétnych okolností. Používanie v praxi, hoci v nevelkom rozsahu, ukázalo, že Únia je schopná reagovať rýchlo, účinne a rozhodne a dospieť k pozitívnym výsledkom. Komisia sa domnieva, že aj nad rámec doterajšieho obmedzeného uplatňovania nariadenia v konkrétnom prípade má samotná existencia nástroja na presadzovanie pozitívny a odrádzajúci účinok. Vysiela jasný signál o schopnosti Únie účinne presadzovať svoje práva v rámci obchodných dohôd alebo v prípade ich porušenia. Môže sa teda stať, že nástroj nebude potrebné používať často na to, aby sa dospelo k záveru, že má vplyv, pretože už len hrozba jeho použitia priniesla výsledky.

Komisia bude naďalej monitorovať celkové používanie a užitočnosť nariadenia o presadzovaní. Ponecháva otvorenú možnosť ďalšej aktualizácie dostupných opatrení obchodnej politiky alebo situácií, ktoré by mohli vyvolať ich uplatňovanie.